

Innholdsfortegnelse

1. INNLEDNING	3
1.1 Bakgrunn for valg av tema og sosialfaglig relevans.....	3
1.2 Formål med oppgaven og presentasjon av problemstilling.....	4
1.3 Avgrensning.....	5
1.4 Begrepsavklaringer.....	5
1.4.1 Etnisk minoriteter.....	5
1.4.2 Kultur.....	6
1.4.3 Frykt.....	6
2. Teoretisk rammeverk	6
2.1. Kultur.....	7
2.1.1 Evolusjonistisk kulturforståelse	7
2.1.2. Relativistisk kulturforståelse.....	8
2.1.3 Kontekstuell kulturforståelse.....	8
2.1.4 Kultursensitivitet og kulturkompetanse.....	9
2.2. Sosialt arbeid.....	11
2.2.1 «Personen i situasjonen»	11
2.2.2 Axel Honneth´s anerkjennelsesteori.....	12
3. METODE.....	14
3.1 Valg av metode.....	14
3.2 Litteraturstudie som metode.....	15
3.3 Inklusjons- og eksklusjonskriterier.....	17
3.4 Datainnsamling.....	18
3.5 Analyse av funn	21

3.6 Kildekritikk	22
4. PRESENTASJON AV FUNN.....	23
5. DRØFTING AV FUNN.....	28
5.1 Etnisk minoritetsfamiliers frykt og mistillit kan fører til et utfordrende møte.....	29
5.2 Kultursensitivitet og kulturkompetanse påvirkninger på samarbeidet.....	31
5.3 Kulturell analyse.....	34
5.4 Språk påvirkning på møte mellom etniske minoritetsfamilier og barnevernet.....	36
6. AVSLUTNING	38
7. Kildeliste	40

Antall ord i besvarelsen: 12668

1. Innledning

1.1. Bakgrunn for valg av tema og sosialfaglig relevans

Min interesse for å skrive om samarbeide mellom etnisk minoriteter og barnevernet stammer i stor grad fra det vi har lært i studieårene om viktigheten av å legge til rette for et godt samarbeid med brukere i det norske velferdsstaten. Godt samarbeid anses som en viktig forutsetning for å gi den hjelpen som trenges. Dessuten er jeg selv definert som flyktning og har flyktet til Norge under krig. Jeg har kontakt med andre minoritetsfamilier som har egne oppfatninger og erfaringer om barnevernet. Noen av dem har positive erfaringer med barneverntjenesten og det utførte arbeidet, mens andre opplever møte med barnevernet som utfordrende, mens andre virket lite positivt innstilt til barneverntjenesten generelt. Samtidig har mitt engasjement for det aktuelle temaet blitt særlig forsterket i praksisperioden. I løpet av praksisperioden kom jeg i kontakt med etniske minoritetsfamilier og ble oppmerksom på noen av utfordringene som kan påvirke samarbeidet mellom barnevernet og minoritetsfamilier.

Norge er et land som omfatter mennesker fra en rekke ulike kulturer og etnisiteter. Vi lever i et mangfoldig samfunn som stadig forandrer seg, noe som påvirker alle deler av samfunnet, inkludert sosiale velferdsetater som barnevernet. I tråd med globalisering og økende migrasjon i Norge, melder statistisk sentralbyrå at det i 2022 er 819 356 innvandrere og 205 819 norskfødte barn med innvandrerforeldre i Norge (Statistisk sentralbyrå, 2022). Dette gjør at alle som arbeider innenfor velferdsstaten vil komme i kontakt med mennesker med ulik etnisk, kulturell og religiøs bakgrunn, noe som skaper nye oppgaver og utfordringer for velferdsstatens ansatte samt nye muligheter for å utvikle de ulike velferdstjenester (Berg, 2015, s. 245).

Ifølge Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (2020) er barn og unge med innvandrerbakgrunn overrepresentert i barnevernet når det gjelder hjelpetiltak i hjemmet. Statistikken tyder på at 28% av barna med barnevernstiltak er innvandrere eller har foreldre som har innvandret til Norge. Fra innvandremiljøene har barnevernet blitt anklaget for å gripe oftere inn i etniske minoritetsfamilier enn i etniske norske familier (Berg & Paulsen, 2021, s.20). Barnevernet har også blitt kritisert for manglende kulturell sensitivitet, liten forståelse for de vanskelige situasjoner som minoritetsfamilier befinner seg i samt dårlig kommunikasjon. På

den annen side mener barnevernet at det er utfordrende å oppnå et godt samarbeid med etniske minoritetsfamilier (Berg & Paulsen, 2021, s.20).

Barneverntjenestenes oppgave er å kartlegge om barna får tilstrekkelig omsorg og sikre at barn som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får rett hjelp til rett tid (Bunkholdt & Kvaran, 2015, s.18). Dette kan være særlig utfordrende i møte med etniske minoritetsfamilier på grunn av kulturelle forskjeller, ulike forståelser av barn og ulike syn på oppdragelsesformer og språk (Berg & Paulsen, 2021, s.24-25). Barnets beste er avgjørende i barnevernsvurderinger, og i vurderingen av barnets beste skal barnets rett til sin egen kultur, sin egen religion og sitt eget språk tas i betraktning (Hofman 2010, referert i Rugkåsa, Ylvisaker & Eide, 2017, s. 25). Derfor er det nødvendig at sosialarbeiderne styrker sin kunnskap om minoritetsfamiliers situasjon, kultur og barns stilling i minoritetsfamilier for å kunne ivareta barnets beste (Bunkholdt & Kvaran, 2015, s. 52).

1.2. Formål med oppgaven og presentasjon av problemstilling

Sosialt arbeid med etniske minoriteter har fått stor oppmerksomhet fra både politisk og sosialfaglig hold, forskning, nasjonale og internasjonale medier, og møtet mellom etniske minoriteter og barnevernet har ofte blitt beskrevet som utfordrende (Rugkåsa, Ylvisaker & Eide, 2017, s. 11). Utfordringene som er avklart er at barneversansatte og etniske minoritetsfamilier ikke har tilstrekkelig kunnskap om hverandres kultur, frykt for barnevernet og språk- og kommunikasjonsbarrierer. Det påstås fra forskjellige hold at minoritetsfamilier står overfor en tillitskrise, og derfor legges det vekt på å forbedre forholdet (Berg, Paulsen, Midjo, Haugen, Garvik & Tøssebro 2017, s. 12). I lys av overnevnte aspekter har oppgaven følgende problemstilling:

Hvilke utfordringer oppstår i møtet mellom barnevernet og minoritetsfamilier med ulike etnisk og kulturell bakgrunn og hvordan kan sosialarbeidernes kulturkompetanse og kultursensitivitet påvirke samarbeid ?

Formålet med denne oppgaven er å få mer kunnskap om møtet mellom etniske minoritetsfamilier og barnevernet, samt utfordringene som oppstår ved et slikt møte. I tillegg

vil oppgaven se nøye på allerede eksisterende forskninger og fortolke dem fra et nytt perspektiv for å komme fram til en ny forståelse.

1.3. Avgrensning

Problemstillingen og de fire utvalgte artiklene rommer en rekke forhold som kan undersøkes, men på grunn av oppgavenes størrelse vil det være utfordrende å belyse alle sider ved problemstillingen. Dermed har jeg prøvd å trekke ut det som er mest relevant for oppgaven min. Problemstillingen belyses ved å utforske utfordringer som oppstår i møte mellom etniske minoritetsfamilier og barnevernet. Jeg fokuserer på betydningen av kulturkunnskap og kultursensitivitet i møte med innvandrerbefolkning og barn og familier med flyktnings bakgrunn. Dermed utelukkes andre minoritetsgrupper. Et ulikt maktforhold er en utfordring som oppstår i møte mellom etniske minoritetsfamilier og barnevernsansatte, men for å avgrense oppgaven vil maktaspektet ikke trekkes frem. Sosioøkonomiske utfordringer trekkes heller ikke frem i denne oppgaven. Problemstillingen belyses ved å fremheve både ansattes og etniske minoritetsforeldres erfaringer om samarbeidet. Det er for å se tematikken i en større sammenheng. I oppgaven bruker jeg sosialarbeidere så vel som barnevernansatt fordi jeg skriver oppgaven innenfor et sosialfaglig fagfelt, og det er mange sosialarbeidere som jobber i barnevernet.

1.4. Begrepsavklaringer

1.4.1. Etnisk minoriteter

Ordet «minoritet» betyr mindretall, og referer til en gruppe mennesker som utgjør et mindretall av et lands populasjon. Begrepet referer også til marginaliserte grupper som har en underordnet posisjon i samfunnet (Bufdir, 2021). Ordet «etnisk» brukes til å referere til en gruppe mennesker som har sine egne fellestrekk som religion, nasjon og språk. Sammen forstås etnisk minoritet som en gruppe med egne trekk som utgjør et mindretall i befolkningen (Bufdir, 2021).

Etniske minoritetsgrupper bør ses i sammenheng med den etniske majoritet, hvor majoritetsbefolkningen har makt og en betydelig innvirkning på det som er normalt. Dermed er det majoritetsbefolkningen som legger premisser for samhandling og minoriteter skal tilpasse

seg etter majoritetens forutsetninger (Rugkåsa et al., 2017, s.28). Begrepet etnisk minoriteter omfatter flere folkegrupper for eksempel flyktninger, urfolk og innvandrere (Javo, 2010, s.14). I de publikasjonene jeg benytter omtales brukerne som flyktninger, innvandrere og etniske minoriteter om hverandre. For ordens skyld vil etnisk minoritetsforeldre/familier\grupper bli brukt som et samlebegrep i denne oppgaven.

1.4.2. Kultur

Kultur kan brukes i en rekke ulike sammenhenger og defineres på mange måter. Kultur defineres som «Et system av kunnskap, ideer, verdier, regler som ligger bak hva vi gjør, og som uttrykkes gjennom det vi gjør» (Keesing.1981: referert i Rugkåsa et al., 2017, s. 26). Kulturbegrepet anses som et system eller en kompleks helhet som omfatter verdier, språk, religion og normer som er felles for mennesker i et samfunn. Kultur er tillært og noe som overføres mellom generasjoner. Kultur er en dynamisk størrelse. Det betyr at kultur skapes, vedlikeholdes og endres gjennom menneskelig samhandling. (Rugkåsa et al., 2017, s. 26). Kultur ifølge Berg et al., (2017, s.19) handler i stor grad om sosial tilpasning. Kulturkompetanse kultursensitivitet og kulturforståelse er begreper som illustrer hvordan sosialarbeidere bør møte etniske minoritetsgrupper. Disse begrepene vil bli avklart i den teoretiske delen.

1.4.3. Frykt

Frykt er en følelse som man kjenner ved trussel eller risiko, uansett om den risikoen er reell eller ikke. I denne oppgaven vil begrepet frykt brukes for å romme de negative følelser som avmakt, frustrasjon og usikkerhet som etniske minoritetsfamilier opplever i møtet med barnevernet.

2. Teoretisk rammeverk

I dette kapitlet vil jeg presentere sentrale teoretiske perspektiver som kan bidra til å belyse viktige aspekter ved min problemstilling. De teoretiske perspektivene skal diskuteres og drøfte opp mot de valgte publikasjoner i drøftingskapitlet av oppgaven. Det teoretiske kapitlet starter med å belyse begrepet kultur og hva som ligger i dette begrepet. Deretter skal jeg gjør rede for

sosialt arbeid, hvor jeg presenterer begrepet «personen i situasjonen» og Axel Honneth anerkjennelsesteori.

2.1. Kultur

Sosialarbeidere har plikt til å ivareta enkeltindividets rettigheter i samsvar med lovene og konvensjonene som landet er bundet til. Kipperberg (2015,s.49) mener at økt kulturforståelse, bedre kulturkompetanse samt større kultursensitivitet er avgjørende for å kunne ivareta brukerens rettigheter og for å fremme likeverd. I det samfunnet vi er en del av, tilegner vi oss normer og verdier som danner grunnlaget for våre tankemåte og handlingsmåter (Rugkåsa et al., 2017, s.26). «Som i alle mellommenneskelige møter blir den betydningen av en persons kulturelle markører får i møte med sosialarbeideren, bestemt av de deltakende forståelse av kultur og etnisitet» (Skytte, 2019, s. 20). Det finnes ulike forståelser på kultur som evolusjonistiske, relativistiske og kontekstuelle kulturforståelser. For å kunne danne et helhetlig teoretisk bilde av de ulike måtene å forstå kultur på, vil disse ulike kulturforståelsene bli sett i sammenheng med etnosentrisme og kulturrelativisme(Skytte,2019,s.20). Begrepene kulturkompetanse og kultursensitivitet vil fremheves i denne delene av oppgave. Det er fordi disse to begrepene har fått stor oppmerksomhet og brukes for å beskrive hvordan sosialarbeidere ideelt sett bør møte etniske minoritetsgrupper (Rugkåsa et al., 2017, s. 77).

2.1.1 Evolusjonistisk kulturforståelse

Skytte hevder at «Innenfor den evolusjonistiske kulturforståelsen ses den kulturelle og samfunnsmessige utviklingen som at den bare går fremover, og at den har nådd sitt foreløpige høydepunkt i dagens vesteuropeiske og nordamerikanske land» (Skytte, 2019, s. 20). I dette tenkesettet blir noen kulturer sett på som mer utviklede enn andre med en utviklingsfordel. Derfor har de høyutviklet kulturer muligheten til å pålegge lavere rangerte mennesker sine egne sosiale og kulturelle verdier, normer og tradisjoner. Ifølge logikken i den evolusjonistiske kulturforståelsen er Norge høyere oppe i samfunnsutviklingens stige, så vi vet hva de mindre utviklede er best tjent med (Skytte, 2019, s. 20). Dagens debatt preges av at flyktninger,

innvandrere og deres etterkommere er mennesker med tradisjonelle kulturelle holdninger på et lavere nivå enn etniske nordmenn (Skytte, 2019, s. 21).

Å se på ens egen kultur som den beste og den riktige og de andres kultur blir underlegen, ses ofte i sammenheng med etnosentrisme. En etnosentrisk holdning til kultur refererer til at man bruker sin egen kulturs verdier og normer som målestokk og vurderer andres kulturer opp mot dette (Jávo, 2010, s. 50). Dette skjer uten å tenke på og reflekterer over gyldigheten av disse normene og verdiene i forhold til andre samfunnsformer (Eriksen og Sørheim 2006, sitert i Kaya, 2010, s.36). Da setter man sin egen kultur i sentrum og vurderer andres kulturer ut fra sitt eget kulturelle synspunkt. Samtidig oppfatter man sin egen kultur som universell. Dette på grunn av at man antar at de oppfatningene og vurderingene som er vanlig i sin egen kulturelle gruppe er de eneste som er riktige (Jávo, 2010, s.50). Det finnes mange måter å gjøre ting på, og den ene kulturen trenger ikke å være bedre enn den andre kulturen (Kaya, 2010, s.36).

2.1.2 Relativistisk kulturforståelse

En relativistisk kulturforståelse har en helt annen tankegang enn en evolusjonistisk kulturforståelse. Den relativistisk kulturforståelsen ser på andres handlinger som en del av en kultur og at det ikke finns en universell kultur hvor andre kulturer skal måles opp mot. Enhver kultur skal ses på grunnlag av sin egen logikk og utviklingen av sine egne konsepter om det gode liv eller den gode barndom (Skytte, 2019, s. 22). Kulturrelativisme tar sikte på å forstå menneskers tro, synspunkter og handlinger basert på det enkelte menneskets egne kulturelle premisser. En kulturrelativistisk holdning innebærer evnen til å ignorere ens egen kultur, og de ubevisste hindringene som dette bringer i møte med andre mennesker som har en annen kulturell bakgrunn. Relativistisk kulturforståelse kan bidra til å forstå den kulturelle kontekstens innvirkning på folks tro, normer og handlinger (Javo, 2010, s.51).

2.1.3 Kontekstuell kulturforståelse

Gjennom en kontekstuell tilnærming prøver sosialarbeidere å forstå både seg selv og andre mennesker ved å betrakte helheten i folks erfaringsverden. I barnevernfaglig arbeid trenger sosialarbeidere å forstå hvilke normer, verdier og holdninger som mennesker lever livet

etter(Rugkåsa et al., 2017, s. 12). Den kontekstuell tilnærming er «en sosialfaglig tilnærming som legger vekt hvordan mennesker påvirket av og i samspill med komplekse individuelle, kulturelle, strukturelle relasjoner» (Ellingsen og Levin mfl., 2015 sitert i Rugkåsa et al., 2017, s. 12-13).

Kontekstuell kulturforståelse ser ikke på kultur som en objektiv størrelse, slik både den evolusjonistiske og den relativistiske kulturforståelsen i stor grad har antatt, men setter søkelys på i hvilke sammenheng forskjellige kulturer oppstår og befinner seg. Kultur blir sett på som et produkt av forskjellige sosiale, historiske og politiske forhold. Dermed betraktes spesielle trekk ved etniske grupper som betinget av den lokale situasjonen og ikke som noe som er opprinnelig og fundamentalt (Skytte, 2019, s. 24). Det vil si at etnisitet betraktes ikke som en egenskap hos en enkelt gruppe, men som en relasjon mellom grupper. Ut fra en kontekstuell forståelse vender fokuset seg bort fra det spesifikke kulturelletrekk til hvordan sosial kontakt og kommunikasjon mellom grupper skaper kultur (Skytte, 2019, s. 24).

2.1.4 Kulturkompetanse og kultursensitivitet

Sosialarbeidernes møte med etniske minoritetsfamilier kan ofte være utfordrende og resultere i hjelpeløshet og frustrasjon. Dette kan bidra til irrasjonell og fordomsfull tenkning og handlingsmåte. Det finnes to innfallsvinkler på denne hjelpeløsheten og frustrasjonen. Den første innfallsvinkelen går ut på at det er mangel på kompetanse i å forstå brukerens språk, kommunikasjonsmåter, kulturelle verdier og deres status som minoriteter. Den andre innfallsvinkel går ut på urealistiske forventinger som brukeren kan ha til hjelpeapparater. I slike kulturmøter spiller sosialarbeiderens forståelse av verden, sin egen kulturbevissthet og sine holdninger en viktig rolle (Javo, 2010, s.50). Dette stiller store krav til kulturkompetanse og kultursensitivitet.

Kultursensitivitet ble vektlagt i forslaget av ny barnevernslov (NOU: 2016:16) som et avgjørende og ideal konsept i arbeid med etniske minoritetsfamilier. Utvalget pekte på viktigheten av å styrke forståelsen av den enkeltes kulturelle bakgrunn og de spesielle utfordringene ved å kommunisere med barn og foreldre med ulik språklig, religiøs og kulturell

bakgrunn. Utvalget pekte også på viktigheten for å ta hensyn til barn og foreldres etniske, religiøse, kulturelle og språklige bakgrunn i alle handlinger og avgjørelser som berører barn (NOU:2016:16, s. 35-36). Det menes at barnevernsarbeidere trenger å øke sin kulturkompetanse og utvikle sin kultursensitivitet i arbeid med minoritetsfamilier (NOU 2016:16, s. 13).

Kultursensitivitet kan defineres som «en holdning preget av åpenhet for og anerkjennelse av forskjeller, å lete etter likheter og forsøke å sørge for den andre ut fra andres logikk og perspektiv» (Holmen-Hansen 2007; referert i; Bunkholdt & Kvaran, 2015, s. 65). Javo (2010, s.155) mener at kultursensitivitet handler om å være bevisst på at kulturelle forskjeller og likheter finnes, og at de påvirker våre holdninger og handlinger. Berg og Paulsen (2021, s. 25) bekrefter at begrepet kultursensitivitet har i det siste fått stor betydning i barnevernets arbeid med etniske minoritetsfamilier. Berg og Paulsen(2021,s.25) understreker også at sosialarbeidere må ha nok kunnskap til å skille mellom respekt for kultur og aksept av handlinger som i henhold til norsk lov er ulovlige som fysisk straff.

Kulturkompetanse er et begrep som brukes i sammenheng med kultursensitivitet. Javo(2010, s. 154) definerer kulturkompetanse som «... evne til å samhandle effektivt med folk fra forskjellige kulturer». Det finnes mange elementer som til sammen danner kulturkompetanse: å ha bevissthet om eget kulturelt verdensbilde, akseptere kulturelle forskjeller, ha kunnskap om ulike kulturelle uttrykksformer og ha ferdighet i å arbeide tverrkulturelt (Javo, 2010, s. 154).

Rugkåsa et al. (2017, s.77) hevder at kulturkompetanse er en bestemt type kunnskap og ferdigheter som sosialarbeider opplever at de trenger å tilegne seg for å arbeide med etniske minoritetsfamilier. Kunnskapen som trengs kan være fakte om «de andres» kultur, kommunikasjonsformer, oppdragsstrategier og omsorgsutøvelse. Kulturkompetanse betraktes som et verktøy og rammeverk for forståelse, kommunikasjon og effektiv samhandling med andre på tvers av kulturer. Dessuten kan kulturkompetanse bidra i å dekke et behov for å forstå relasjoner mellom kulturell majoritet og minoritet (Ben-Ari og Strier: referert i Rugkåsa mfl., 2017, s.80). Kulturell kompetanse om andre kulturer er avgjørende i møte med etniske minoritetsfamilier og kan bidra for det første til en større forståelse av mennesker og deres kulturelle koder. For det andre kan kultur kompetanse kan bidrar til et mer åpen sinn for det

kulturelle mangfoldet som finnes i dagens samfunn. I tillegg kan kulturell kompetanse gjøre det lettere for sosialarbeidere å fange opp ulike aspekter av familievirkeligheten som er ulike fra ens egne (Javo, 2010, s.53). Ifølge Berg & Paulsen (2021, s. 14) er slik kompetanse viktig for å forstå ulike levemåter, oppdragelsesnormer og familietradisjoner. Samtidig er det viktig å ikke tolke samhandlingsutfordringene i utgangspunktet som kulturelle forskjeller fordi dette kan forhindre andre tolkninger og mulige løsninger på situasjonen. likevel hevder Rugkåsa et al., at kulturen har en betydelig innvirkning på barneoppdragelse, familiestruktur, barns rolle, konflikthandtering og relasjoner (Rugkåsa et al., 2017, s.26-27).

2.2. Sosialt arbeid

2.2.1. Person i situasjon

Individ og samfunn er ett av de sentrale spenningsfeltene i sosialt arbeid. Begrepet spenningsfelt er brukt som en metafor for å fange opp det dynamiske området sosialt arbeid praktiseres innenfor (Levin, 2015, s. 36). Når sosialt arbeid bruker metaforen spenningsfelt på mellommenneskelige forhold, refererer det til ulike dimensjoner som eksisterer samtidig og i samme område. Disse dimensjonene avhenger av hverandre og påvirker hverandre (Levin, 2015, s. 36). Sosiale problemer oppstår i forholdet mellom individ og samfunn og man kan derfor ikke miste av synet en dimensjon. Dette betyr at selv om enkeltpersoner står overfor utfordringer i livet som kan beskrives som individuelle problemer, kan disse utfordringene også beskrives som samfunnsproblemer fordi det kan være samfunnsmessige årsaker til at de oppstår og kan ha betydelige konsekvenser for samfunnet (Berg, Ellingsen, Levin& Kleppe, 2015, s. 25).

Å se på samspillet mellom individuelle og strukturelle faktorer for å kunne analysere og forstå et problem stammer fra Mary Richmonds, som påpekte at hjelpearbeid skjer ved å understreke betydningen av «man and his environment», på norsk «Person i situasjon». Det vil si at det er søkelys på både individet og hans eller hennes kontekst, som forstås som sammenhenger der enkeltpersoner inngår i. Å forstå situasjon ut fra et individperspektiv, gir en retning til handling

som vil være annerledes enn å forstå situasjon ut fra et samfunnsperspektiv. Derfor trenger sosialarbeiderne å ha et helhetssyn av personen og dets kontekst (Levin, 2015, s. 36-38).

Det å anerkjenne en persons situasjon, samt å se situasjonen fra den andres briller for å kunne forstå og handle ut fra deres forutsetninger, bidrar til at man lager retningslinjer for hvordan forholdet utvikler seg basert på alle parter forståelsen av situasjonen (Levin & Ellingsen, 2015, s. 117). Med andre ord skal sosialarbeiderne fokusere på å forstå brukernes opplevelser og oppfatninger av situasjonen, og ikke legge stor vekt på deres egen oppfatning. Dette er svært viktig særlig i arbeid med etniske minoritetsfamilier for å kunne opparbeide samhandling og forståelse i relasjonen (Levin & Ellingsen, 2015, s. 117). En god relasjon er et grunnlag for kommunikasjon som kan være utfordrende i arbeidet med etniske minoritetsfamilier.

Gjennom den teoretisk tankemodell «personen i situasjonen» vil det i drøftingskapittel forsøkes å vise at det er mange faktorer som påvirker situasjonen og som er viktige for å forstå kompleksiteten i sosiale problemer og vise dobbeltheten i situasjoner.

2.2.2 Axel Honneth anerkjennelsesteori

Sosialt arbeid er basert på en rekke verdier som er sentrale i utøvelsen av arbeidet og som er viktige for å forstå utfordringer som oppstår i praksis. Respekt blir ofte fremhevet som en grunnleggende verdi i utøvelsen av sosialt arbeid. Begrepet anerkjennelse forstås som et synonym for respekt i møte med andre mennesker (Ellingsen & Skjefstad, 2015, s. 98). Begrepet anerkjennelse er knyttet til menneskeverd, sosial rettferdighet og sosial endring, solidaritet, inklusjon og deltakelse. I tillegg kan begrepet anerkjennelse forstås som en ferdighet fordi gjennom å ha bevissthet omkring begrepet, kan den komme til uttrykk i våre væremåter og handlinger (Ellingsen & Skjefstad, 2015, s. 97). I Norge har velferdsorganisasjoner i lang tid basert sitt arbeid på en likeverdighetspolitikk, hvor like muligheter og likeverd for alle individer har vært vesentlig (Berg & Paulsen, 2021).

Alex Honneth mener at anerkjennelse er et nøkkelbegrep i forståelse og bekjempelse av sosial ulikhet. Ifølge Alex Honneth har mennesker et iboende behov for å bli anerkjent for å utvikle seg som mennesker. Alex Honneth anerkjennelsesteori er basert på tre hovedformer for

anerkjennelse: kjærlighet, rettigheter og solidaritet. Mennesker søker å oppnå disse forskjellige former for anerkjennelse gjennom ulike anerkjennelsessfærer: den private sfære, den rettslige sfære og den solidariske sfæren (Ellingsen & Skjefstad, 2015, s. 98-99).

Alex Honneth hevder at anerkjennelse i disse sfærene bidrar til utvikling av tre ulike selvforhold: selvtillit, selvrespekt og selvaktelse. Gjennom den private sfæren som omfatter både familie og nære venner, søker man kjærlighet, støtte og omsorg. Dette bidrar til at mennesker utvikler selvtillit og gjør dem i stand til å være i felleskap og samhandle med andre (Ellingsen & Skjefstad, 2015, s. 99). Den rettslige sfæren dreier seg om muligheten til å være et selvstendig individ og ta i bruk vår rettsstatus som en respektert borger, med likebehandling og rettigheter som andre mennesker i andre tilsvarende situasjoner. Det å bli respektert av andre bidrar til utvikling av selvrespekt (Ellingsen & Skjefstad, 2015, s. 100). I den solidariske sfæren søker individet en følelse av tilhørighet i samfunnet, og en følelse av å bli verdsatt som et menneske med egenskaper og ressurser som er betydelige for andre. Dette bidrar til utvikling av selvaktelse (Ellingsen & Skjefstad, 2015, s. 100).

Alex understreker behovet for å forstå hva krenkelsen innebærer for å kunne forstå hva anerkjennelse er. Opplevelse av krenkelse kan true individets utvikling av selvtillit, selvrespekt og selvaktelse på forskjellige måter, og kan derfor ha alvorlige konsekvenser for hvordan man forstår seg selv (Ellingsen & Skjefstad, 2015, s. 100-101). Det finnes tre former for krenkelser som er også knyttet til tre ulike sfærer. Kroppslige krenkelser i form av vold, tvang og fysisk og psykisk omsorgssvikt knytter seg til den private sfæren. Denne formen av krenkelse kan skade folkes følelse av trygghet og selvtillit. Krenkelser som løgn, tyveri, marginalisering av grupper eller offentlig diskriminering ved at individet ikke får tatt i bruk sine rettigheter knytter seg til rettslige sfæren. Den formen av krenkelse kan skade menneskets selvrespekt. Krenkelser i solidaritets sfæren kommer til uttrykk i form av diskriminering, stigmatisering og manglende anerkjennelse av visse livsstiler. Den formen av krenkelse skaper en følelse av nedverdiggelse og følelsen av å bli usynliggjort, noe som truer selvaktelsen (Ellingsen & Skjefstad, 2015, s. 100-101).

Dermed kan man si at mennesket formes og utvikles gjennom anerkjennelse og krenkelser. Gjensidig anerkjennelse er avgjørende i den profesjonelt forhold. På den ene side spiller den en viktig rolle i bekjempelsen av ulikhet. På den andre side spiller den en viktig rolle i å få en følelse av selvaktelse, følelse av autonomi, og følelse av anerkjennelse som en del av samfunnet.

3. Metode

3.1 Valg av metode

Metoden som tas i bruk for å besvare problemstillingen regnes som et verktøy i møte med det man ønsker å undersøke (Dalland, 2017, s.51). Metoden skal beskrive hvordan vi bør gå til verks for å etterprøve eller fremskaffe kunnskap. Sosiologen Vilhelm Aubert (1985) har definert begrepet metode slik:

«En metode er en fremgangsmåte, et middel til å løse problemer og komme frem til ny kunnskap. Et hvilket som helst middel som tjener dette formålet, hører med i arsenalet av metoder» (Aubert,1985: Dalland, 2017, s. 51).

Det finnes flere ulike metoder som kan hjelpe oss med å gå frem med oppgaven. De er litteraturstudie, kvalitativ og kvantitativ metoder. Ved hjelp av kvantitativ metode innhentes data i form av målbare enheter som tall og prosenter om det aktuelle emnet. Den kvalitative metoden hjelper oss med å fange meninger og erfaringer som ikke kan kvantifiseres eller måles ved bruk av en kvantitativ metode (Dalland, 2017, s.52). Litteraturstudie er basert på allerede eksisterende forskning og kunnskap, altså er det en type studie hvor man kan samle både kvalitative (tekst) og kvantitative (tall) data.

Valg av metode styres i stor grad av problemstillingen. Det vil si at en skal velge den metode som anses mest hensiktsmessig for å besvare problemstillingen eller spørsmålet man har på best mulig måte (Dalland, 2017, s.51). Det er imidlertid andre faktorer som kan påvirke valg av metoden, blant annet tiden en har til disposisjon, hvilken metode en behersker mest og hvilke

ressurser en har. Det viktigste er at en gjennomtenker og overveier hvilken metode som er egnet å gi best mulig data til å besvare oppgaven. (Dalland, 2017, s.54 og195).

Metoden som en velger kan ikke alltid fange opp alt det en ønsker å undersøke, og forskeren klarer heller ikke alltid å gjennomføre forskningen helt ideelt. Derfor er det viktig at forskeren forklarer valgene som er tatt for å nå målet og viser til svakheter som kan påvirke resultatet (Dalland, 2017, s.54).

3.2 Litteraturstudie som metode

I denne oppgaven brukes litteraturstudie som metode. I en litteraturstudie tar man utgangspunkt i litteraturen som allerede er undersøkt og skrevet av artikkelforfatterne. Det betyr at data i en litteraturstudie er allerede eksisterende og presentert i vitenskapelige publikasjoner (Støren, 2013, s.16-17).

Litteraturstudiemetoden dreier seg om å gjøre omfattende søk og tolkning av litteratur som relaterer seg til et spesielt spørsmål en er nysgjerrig på å lære mer om. Selv om en litteraturstudie tar utgangspunkt i eksisterende litteratur og forskning, kan det likevel komme frem en ny innsikt når en sammenligner og diskuterer eksisterende kunnskap. Den grundige søkingen og analysen av den valgte litteraturen hjelper oss med å sette sammen ulike informasjoner fra ulike artiklene for å kunne se helheten og få enda bedre forståelse (Aveyard, 2019, s.2).

Det finnes flere grunner til at oppgavens metode faller på litteraturstudie. For det første gir metoden stor mulighet til få frem mange synsvinkler fra mange aktører, bidrar til å få en helhetlig innsikt, og gir mulighet for å ha mange relevante og valide data på kort tid. For det andre kan man ved bruk av litteraturstudie benytte seg av både kvalitative og kvantitative forskning som allerede har blitt gjort, noe som bidrar til å se temaet i en større helhet (Aveyard, 2019, s. 138-140). Målet er å trekke frem nok relevant litteratur som kan illustrere hvilke

utfordringer som oppstår i møte mellom barneverntjenesten og minoritetsfamilier og vise hvordan sosialarbeidernes kulturkompetanse og kultursensitivitet kan påvirke samarbeid.

Fordeler og ulemper med litteraturstudie

Litteraturstudie som metode har både fordeler og ulemper. En av fordelene er tilgjengelighet av kunnskap. I dagens samfunn reiser kunnskap, teorier, forskningsartikler og litteratur om forskjellige problemer og utfordringer lynraskt over kloden. Internett er et hjelpemiddel som gir oss mulighet for kunne å tilegne oss mye kunnskap innenfor vårt fagfelt. Bare med noen tastetrykk kan man skaffe seg forskningsartikler og litteratur fra forskjellige aktører i ulike land (Brodtkorb& Rugkåsa, 2015, s. 299). Ved å se på ulike former for litteratur og forskning kan man få som nevnt et helhetlig syn på ulike problemstillinger. Samtidig kan man tilpasse kunnskap som samles fra både gammel og ny forskning til en sammenhengende oppgave (Aveyard, 2019, s. 4-6). Dette fører til at mange relevante data samles inn på kort tid fordi relevant faglitteratur er lett tilgjengelig, og prosessen er mindre ressurskrevende dersom man følger en god søkestrategi (O'Leary, 2004, s.76-83).

Tilgjengelighet på kvalitetssikret data reduserer risikoen for at man ikke får samlet nok relevant data fra informanter. Dette er fordi man har tilgang til andres litteratur, data og forskning. Eksisterende kvalitetssikret data kan redusere risikoen for å trekke inn ugyldig konklusjon (Aveyard, 2019, s. 4-6). Særlig når man bruker fagfelleverderte artikler i sin oppgave.

På grunn av det faktum at man kan finne mye eksisterende forskning i et fagfelt, kan det skape utfordringer med å skille ut litteratur som er relevant, og som kan bidra til å svare på problemstillingen (Aveyard, 2019, s. 43). Tilgjengeligheten av stor og mangfoldig litteratur krever en oppmerksom forsker som er kildekritisk, søker etter litteratur på en systematisk måte og er i stand til å identifisere litteratur som fremmer oppgaven. Samtidig må en være i stand til å kritisere egen kunnskap og tolkningssynspunktet. Det å søke etter litteratur på en usystematisk måte kan på den ene side føre til at man plukker ut den litteraturen som beviser ens forståelse, i stedet for å fremheve synspunkter fra alle aspekter av problemet. Dette kalles «cherry-picking» på fagspråket (Aveyard, 2019, s. 13-14). På den andre side kan usystematisk

søke etter litteratur føre til unøyaktige konklusjoner. Dermed er systematisk datainnsamling, samt kritikk av valgt litteratur avgjørende for en nøytral og pålitelig evidensbasert forskning.

3.3. Inklusjons- og eksklusjonskriterier

Basert på oppgavens problemstillingen ble det innarbeidet eksklusjons- og inklusjonskriterier for å avgrens søket av litteratur, noe som forenkler valg av relevant litteratur. Eksempler på inklusjonskriterier kan være språk, utgivelsesår publikasjonstype og tid, mens eksempler på eksklusjonskriterier kan være oversiktsartikler fordi en litteraturstudie skal innbefatte originalartikler så langt som det går (Støren, 2013, s.37-38).

For å sikre høy kvalitet på publikasjoner, ble bare fagfelleverderte publikasjoner brukt. Dette stammer fra retningslinjene som er gitt av Universitet i Stavanger. Søkene på fagfelleverderte publikasjoner ble begrenset til norsk. Jeg valgte norsk som språk fordi jeg ønsket en mindre sjanse til å misforstå publikasjoner og feiltolke budskapet.

For å unngå en ubevisst «cherry-picking», og for å være varsom på å identifisere all type forskning som blir relevant for problemstillingen, er noen kriterier valgt ut på grunnlag av utvalgte problemstilling og teorier (Aveyard, 2019, s. 74). Denne oppgaven tar sikte på å synliggjøre utfordringene knyttet til møte mellom minoritetsfamilier og den norske barnevernstjenesten og identifisere betydning av sosialarbeidernes kulturkompetanse og kultur sensitivitet for samarbeidet. Derfor vil oppgaven kun basere seg på forskningsartikler om barnevernet og utelukke andre instanser og barnevernet i andre land. Det var nødvendig at oppgaven tar for seg artikler som representerer både minoritetsetniske familiers erfaringer og barnevernsansattes erfaringer. Dette for å kunne besvare oppgavens problemstilling på en nøytral måte. For å avgrense søket etter oppgavens problemstillingen ekskluderes artikler som handler om enslige mindreårige flyktninger.

3.4. Data innsamling

Datasøk ble gjennomført fra og med 15 januar til 28 februar 2022. I begynnelsen av søk-arbeidet ble det utført forskjellige, men bevisste søk for å få en oversikt over artikler som var tilgjengelige og lærebøker som handler om mitt tema. Deretter ble det gjort et systematisk og strategisk søk på databasene. Databasene som i størst grad ble brukt var; Google scholar, Oria og Idunn. Det er fordi disse databasene søker bredt, er på norsk og tverrfaglig. Når en bruker tverrfaglig databaser, får mulighet til å søkes etter vitenskapelige publikasjoner fra forskjellige fagområder. Dette bidrar til å få flere tilnæringer knyttet til teamet. Oria har blitt brukt som hoved database fordi den har gitt meg mulighet til å søke etter både vitenskapelige publikasjoner og pensum som var tilgjengelig på universitetsbiblioteket

Søkeord som er brukt i søket var barnevern, minoriteter, etniske minoriteter, «kulturelle utfordringer i barnevernet», «etniske minoriteter og møte med barnevernet» og «et kultursensitivt barnevern». Det ble søkt på de ulike ordene enkeltvis for å avgrense søket på en strukturert måte. Det kom mange treff under søkeprosessen.

Jeg har brukt tidligere pensumlister for å finne relevant pensumlitteratur. Dessuten har jeg funnet mye pensum gjennom aktivt og strukturert søk på de forskjellige databasene. Jeg er kjent med noen av bokens forfattere, men samtidig har jeg blitt kjent med nye navn som har dukket opp i søking. Jeg har også brukt sekundærkilder, men jeg er bevisst på at sekundærkildene presenterer forfatterens tolkning av det originale publikasjonen (Dalland, 2017, s.162)

Når søket var fullført og begrenset til oppgavens problemstilling, begynte jeg å gjennomgå dataene som ble samlet inn. Titler, sammendrag og full tekst ble lest grundig for å kunne velge relevante publikasjoner. Alle søkene ble gjort med begrensinger angitt i Tabell 1.

Tabell 1

Database	Søkeord	Begrensinger	Antall treff	Lest sammendrag	Brukte artikler
Oria	«Etniske minoriteter og barnevern»		87	3	1
Oria	«Kulturelle utfordringer i barnevernet»		234	3	1
Oria	«minoriteter og barnevern»	Fagvelvurdertidsskrifter Siste 5 år norsk	22	4	1
Oria	«kultur i barnevern»	Fagvelvurdertidsskrifter Siste 5 år norsk	98		
Idun	Minoriteter i møte med barnevern»	Siste 5år	22	2	1
Oria	«et kultursensitivt barnevern»»	Fagvelvurdertidsskrifter Siste 5 år Norsk	6	2	1

Proessen endte opp med å velge fire publikasjonene som var avgjørende for analyse og drøftingsdelen.

Den første publikasjon er «Frykten for barnevernet – en undersøkelse av etniske minoritetsforeldres oppfatninger». Publikasjonen skrevet av Fylkesnes, M., Bjørknes, R., Iversen, A. & Nygren, L., i 2015

Publikasjonen anses å være av relevans til problemstillingen fordi den er basert på ulike minoritetsfamiliers perspektiv og opplevelse av barnevernet. Publikasjonen illustrerer hva minoritetsforeldrene selv føler, hvilke oppfatninger de har om barnevernet, og hvilke

utfordringer de opplever i møte med barnevernet. Det er viktig å belyse flere aspekter og innfallsvinkler for å kunne svare på problemstilling på en best mulig måte. I tillegg anses publikasjoner som er basert på erfaringer fra den gruppen det søkes å belyses som avgjørende for oppgavens helhet og validitet. Styrken i publikasjonen er at de mest typiske utfordringene blir kritisk analysert og diskutert. På grunn av min bakgrunn er jeg ikke overrasket over at frykt for barnevernet er basert på hva informantene har hørt fra andre.

Den andre publikasjon er «Kulturelle fallgruver i vurderinger av foreldrenes omsorgsevne - Innspill og veiledning for barnevern, sakkyndige». Den skrevet av Van der Weel, J. & Fiecko, E.M., i 2020. Publikasjonen viser til ulike utfordringer og fallgruver, som er spesielt viktig for å besvare problemstillingen. Den omtaler hvordan beslutninger tas i barnevernet, og hvordan kulturforskjeller kan føre til utfordringer og frembringe misforståelser. Publikasjonen framhever viktigheten av å være bevisst på sitt eget utgangspunkt i barnevernsarbeid. Publikasjonen er basert på en vinkel fra sakkyndiges profesjonelle ståsted. Ved å benytte publikasjoner som er basert på både etniskminoritets familiers- og sakkyndiges ståsted, kan man få et mer klart bilde over utfordringene som oppstår og få mer kunnskap om betydning av kulturkompetanse i arbeide med minoritetsfamilier.

Den tredje publikasjonen er «Barnevernet i et minoritetsperspektiv, Sosialt arbeid med barn og familie». Den skrevet av Rugkåsa, M., Ylvisaker, S. & Eide, K., i 2017. Publikasjonen anses å være relevant til problemstillingen fordi den tar opp ulike temaer som er viktige i min oppgave. Den peker blant annet på manglende tillitten mellom barnevernet og etniske minoritetsfamilier, årsaker til dette samt utfordringene det bringer. I tillegg forklarer publikasjonen at det er behov for en dypere kulturforståelse blant sosialarbeider.

Den fjerde publikasjonen er: «Møter mellom minoriteter og barnevernet Kapittel 2. «Myter og realiteter – innvandreres møte med barnevernet». Publikasjonen anses å være av relevans til problemstilling fordi den illustrerer flere viktige sider om utfordringer i møte mellom barnevernet og etniske minoritetsfamilier, og peker på mulige grunnen til det. I tillegg er utfordringene som fremheves i den publikasjonen basert på ny datagrunnlag fordi publikasjonen

er fra 2021. Publikasjonens hovedtemaer som er viktige for oppgaven er frykten for barnevernet, kulturkompetanse og kultursensitivitet.

3.5. Analyse av funn

En tilnærming som kalles for tematisk analyse, er brukt for å tolke de utvalgte publikasjonene. Ved hjelp av denne analysemetoden kan man analysere og tolke utvalgte publikasjoner ved å vise hovedfunn og identifisere ulikheter og fellestrekk med artiklene på tvers av metoder (Aveyard, 2019, s. 141). Å analysere de forskjellige forskningsartiklene først individuelt, og deretter sammenligne dem med hverandre, kan bidra til at man får en mer helhetlig forståelse rundt problemstillingstema, enn hvis man bare analyserer en forskningsartikkel separat (Aveyard, 2019, s.138).

De fire vitenskapelige publikasjonene er fagfellevurderte, norske, og viser til det utfordrende møte mellom barnevernet mellom etniske minoritetsfamilier fra forskjellige perspektiver. Å belyse oppgaven fra flere perspektiver, kan bidra til å produsere en best mulig besvarelse. To av publikasjoner viser til samarbeidsutfordringer og hva som er årsaken til dette ut fra etniske minoritetsforeldre sitt ståsted. De andre to publikasjonene viser til samarbeidsutfordringer og hva som er årsaken til dette ut fra ulike yrkesprofesjonelle sitt ståsted. Dette bidrar til et mer nyansert bilde av barnevernet.

Gjennom analysen observeres at publikasjonene har temaer til felles. Likevel kan ingen av artiklene svare på alle temaene alene. Det er derfor bør man trekke publikasjonene sammen i drøftingen. I tillegg kan man slå sammenfallende sammen til større enheter. De mest sentrale temaene som gikk om igjen peker på utfordringer i samarbeidet mellom etniske minoritetsfamilier som er knyttet til kulturforskjeller, frykt og mistillit av ulike grunner. Alle publikasjonene fremhever behovet for økt kulturkompetanse og kultursensitiv i møte med etniske minoritetsfamilier.

3.6. Kildekritikk

Kildekritikk betyr å vurdere og karakterisere den litteraturen man bruker (Dalland, 2017, s.152). Dette innebærer at litteraturen skal være relevant og gyldig for å være egnet til å besvare problemstillingen på en best mulig måte (Dalland, 2017, s. 40). Alle de fire publikasjonene er fagfellevurderte. En av publikasjonen er fra boken «Møter mellom minoriteter og barnevernet». Boka er en antologi og er utgitt av Universitetsforlaget. To av de utvalgte publikasjonene er fra Tidsskriftet i Norges barnevern, og den siste publikasjon er fra Tidsskrift for familierett, arverett og barnevernrettslige spørsmål. Tidsskrifter står høyest i kildehierarkiet. Det er fordi de har redaksjoner som å sikre kvaliteten og fordi de vurderes til vitenskapelig standard av uavhengige fagpersoner (Dalland 2017, s. 154).

Et avgjørende moment i kildekritikken er å sjekke om opphavet til kilden er troverdig (Dalland, 2017, s.154). De fleste forfatterne av publikasjonene har tilknytning til et universitet eller høgskole i Norge, og det fleste av dem har også forskning på teamet minoritet og barnevern.

En kritisk gjennomgang og analyse av de utvalgte publikasjoner er forsøkt, men en av utfordringene med litteraturstudier er at mange sekundære kilder ofte brukes. Min oppgave er basert på både primærkilder og sekundærkilde. Med primærkilder menes det den opprinnelig utgave av en tekst som presenterer den opprinnelige forfatterens tanker og forskning. Med sekundære kilde menes det at den opprinnelig teksten bearbeides og presenteres av en annen forfatter enn den opprinnelige forfatteren(Dalland, 2017, s. 162). Det vil si at teksten blir tolket og at det opprinnelige perspektivet kan bli endret, noe som har betydning for oppgavens pålitelighet (Dalland, 2017, s. 158-159). Derfor er det viktig at man er bevisst på hvordan forfatterne av sekundærkilder har tolket den opprinnelige teksten.

I retningslinje står det at forskningspublikasjoner ikke skal være eldre enn fem årene. En av mine artikler er fra 2015, som skiller seg fra femårsregelen. På grunn av de forskjellige søkene som ble utført i begynnelsen av søkearbeidet for å få en oversikt, har jeg lest en artikkel fra 2015. Grunnen til at det kan være nyttig å inkludere artikkelen er fordi den kaster lys over et

viktig tema av høy betydning i dag. Temaet som belyses i artikkelen, frykten for barnevernet, er fortsatt relevant i dag.

4. Presentasjon av funn

Publikasjon 1: Fylkesnes, M., Bjørknes, R., Iversen, A. & Nygren, L., 2015

«Frykten for barnevernet – en undersøkelse av etniske minoritetsforeldres oppfatninger» er hentet fra Tidsskriftet i Norges barnevern og er utgitt av Universitetsforlaget.

Artikkelen handler om frykt og mistillit for barnevernet blant etniske minoritetsfamilier, og hvordan kan man adressere den frykten og mistilliten til barnevernet. Foreldreinformantenes fortellinger peker på tre fremtredende temaer. Den første tema er: barnevernet bare tar barn. den andre tema er: barnevernet ikke går i dialog med foreldre. Den tredje tema er: barnevernet diskriminerer. Artikkelen viser at frykten for barnevernet ikke primært var relatert til informantenes egne negative erfaringer. Minoritetsforelderens negative erfaringer var ofte basert på det de hadde hørt fra andre, og på delte representasjoner innad i enkelte etniske minoritetsgrupper. Artikkelen illustrer at frykten for barnevernet kan være en frykt for en rekke krenkelser som å bli fratatt barna, bli usynliggjort og diskriminert. Undersøkelsen belyser at økt kunnskap om anerkjennelsesteorier, økt kunnskap om frykt og representasjoner som oppstår og økt kunnskap de ulike sosiale og økonomiske faktorer er avgjørende i forståelsen av utfordringene som oppstår i møte mellom barnevernet og etniske minoritetsfamilier. Slik kunnskap, samt en refleksiv tilnærming, kan bidra også til økt kultursensitivitet og inntoning til å kommunisere. Videre stilles det spørsmål om barnevernsvurderinger tar kulturelle forskjeller i betraktning, og om etniske minoritetsbarn får rett hjelp til rett tid. Barnevernet har blitt kritisert for å utøve en praksis som har enten for høy, eller for lav intervensjonsterskel (Bredal, 2009, sitert i Fylkesnes et al., 2015, s.81).

Publikasjon 2: Van der Weel, J. & Fiecko, E.M., 2020

«Kulturelle fallgruver i vurderinger av foreldrenes omsorgsevne - Innspill og veiledning for barnevern, sakkyndige og rettens aktører» er hentet fra Tidsskrift for familierett og barnevernsfaglige spørsmål. Publikasjonen er utgitt av Gyldendal Akademisk.

Artikkelen bygger på forfatterens egne erfaringer som veileder, behandler og sakkyndig for å kaste lys over mulige kulturelle feilvurderinger av omsorgsevnen til minoritetsfamilier. Artikkelen fordyper seg i hvordan kulturanalyse kan benyttes som verktøy for å sikre gyldigheten av vurderingene. Forfatterne viser til offentlige publikasjoner som peker på mangel på kulturell kompetanse og kultursensitivitet i barneverntjenesten som helsetilsynet og Bufdir rapport. Dessuten er dokumentasjon som fremstilles for fylkesnemnda, som danner grunnlaget for juridiske vurderinger preget av lite kultursensitivitet. Det nevnes to mulige kulturelle grøfter å falle i når en vurderer omsorgsevnen til etniske minoritetsforeldre. Den ene kan være å legge stor vekt på kultur og den andre kan være å legge svært liten vekt på kultur. På bakgrunn av dette regnes kulturelle analyser som en avgjørende faktor for å sikre bedre vurderinger. Det er fordi ved å ta i bruk kulturelle analyser reduseres risikoen for overtolke eller undervurdere vurderinger i et kulturelt perspektiv.

Artikkelen nevner flere eksempler av dårlige vurderingsbegrunnelser av minoritetsforeldres omsorgsevne og jeg kommer til å nevne noen av dem. Noen vurderinger er basert på utilstrekkelig kulturell kompetanse, mens andre peker på feil bruk av psykologisk teori i utredning av minoriteter.

1. Manglende evne til å beskrive sin omsorgspraksis

a. Mor klarer ikke å svare på enkle spørsmål.

Dette punktet viser til en mor som ikke klarer å beskrive sin omsorgsutøvelse, noe som tolkes som en mangel på omsorgsferdigheter. Artikkelen peker på at manglende evne til å beskrive sin omsorg ikke nødvendigvis skyldes mangel på omsorgsferdigheter. Det kan skyldes for det

første at moren bruker en annen kommunikasjonsmåte i samtaler. For det andre kan det skyldes for at moren har få ord, men korte utsagn som er mer innholdsmettet enn med norske ord.

b. Mor klarer ikke å beskrive sitt barn, hun mangler evne til mentalisering.

Videre viser artikkelen til en mor som klarer ikke å beskrive sitt barn, noe som tolkes som en begrenset evne til mentalisering. I den sammenheng må man utforske mange alternativer og hypoteser. En hypotese kan være at spørsmålene som brukes i kartleggingen ikke er helt hensiktsmessige til å beskrive mors forholdet til barnet. En annen hypotese kan være at en mor har en praktisk orientert beskrivelse av barnet sitt, og hun foretrekker å si hva de gjør sammen, i stedet for å beskrive barnets personlighet, barns følelser og tanker.

2. Foreldrene klarer ikke å leke med barnet.

Dette punktet antyder at en vesentlig del av interaksjonen med barnet er deltakelse i lek. I norske kultur er deltakelse i lek avgjørende for å bygge relasjon mellom barn og foreldre, mens i andre kulturer kan relasjonen bygges ved for eksempel å «være sammen» og delta sammen i hverdagslige aktiviteter. Dette indikerer at det å ikke delta i lek med barnet skyldes kulturelle forskjeller, ikke manglende omsorgsevne hos minoritets foreldrene.

3. Det er ingen kommunikasjon.

Dersom foreldrene ikke kommuniserer med barnet verbalt, fortolkes det som svak emosjonell omsorgsevne. Dette viser liten grad av kulturell analyse. I noen kulturer kan emosjonell omsorg komme til uttrykk gjennom kroppslig kommunikasjon eller intensiv skoleoppfølging. Verbal kommunikasjon er ikke den eneste formen for å se barnets behov og følelser. Det å lese barnets kroppsspråk er også en form for å se barnets behov og følelser.

4. Kommunikasjonssvikt

Kommunikasjon er en avgjørende faktor for vellykket samarbeid. Kommunikasjonssvikt kan skyldes dårlig tolk og naturlige reaksjoner på krenkelser og avmakt. Kommunikasjonssvikt kan også skyldes at en går rett på sak som omhandler belastende temaer uten å opparbeide en

relasjon til den andre parten. I tillegg kan krenkende uttalelser føre til sammenbrudd i kommunikasjonen. Det er svært viktig å merke seg at det er forskjellige grunner til kommunikasjonssvikt som ikke er relatert til foreldrene. En fallgrube i denne sammenhengen er at yrkesutøverne skylder kommunikasjonssvikt på etniske minoritetsforeldre.

Videre illustrerer artikkelen viktigheten av å ha kulturell selvrefleksjon, samt vanskeligheten med å gjøre nøytrale observasjoner. Forfatterne mener at observatører vil bli påvirket av ulike faktorer slik som deres ståsted, makt og samfunnets holdninger til etniske minoriteter. Artikkelen viser at vellykket praksis krever mye opplæring og trening i kultursaker og evne til å reflektere over egne erfaringer og bidrag i samarbeid med etniske minoritetsfamilier. Samtidig er tid viktig i arbeid med minoritetsetniske grupper for å kunne gå inn i samspill ut fra de kulturelle premissene som finnes i familien, og for å kunne se kulturelle ressurser i familien.

Publikasjon 3: Rugkåsa, M., Ylvisaker, S. & Eide, K., 2017.

«Barnevernet i et minoritetsperspektiv, Sosialt arbeid med barn og familie». Kapittel 1: «Mot en kritisk reflekterende barnevernfaglig praksis». Publikasjonen er et bokkapittel fra en fagbok som er utgitt av Gyldendal akademisk bokforlag, fra Tidskiftet i Norges barnevern.

Forfatterne legger stor vekt på samarbeidet mellom etniske minoritetsfamilier og barneverntjenesten. De viser til utfordringer som oppstår i møte mellom etniske minoritetsfamilier og barnevernet, blant annet mistillit, som har en betydelig innvirkning på samarbeidet. Likevel ser offentligheten på det krevende samarbeidet og på mistilliten som et samarbeid med stort forbedringspotensial.

Studiet er basert på langvarig forskning, undervisning og erfaring som er knyttet til barneverntjenesten og etniske minoritetsfamilier. Publikasjonen diskuterer de forskjellige kravene som stilles til yrkesutøvere, og hva som trengs for å kunne utøve et høy kvalitativt

arbeid med etniske minoritetsfamilier. Publikasjonen fremmer også viktigheten av å møte etniske minoritetsfamilier med respekt og forståelse for deres situasjon for å kunne utvikle et godt tillitsbasert samarbeid. Dette krever en refleksiv holdning, hvor man tar hensyn til forskjellige forhold og hvordan disse konkrete forholdene påvirker menneskeliv. En refleksiv praksis behøver at sosialarbeiderne har kulturkunnskap og kulturforståelse om utfordringer som etniske minoritetsfamilier står overfor. Dette omtales om en kontekstuell tilnærming. Et helhetlig bilde over etniske minoritetsfamilier og deres kompleks situasjoner er vesentlig for å kunne vurderer omsorgssituasjon og for å kunne iverksette mer nyansert tiltak. Da er det nødvendig å se hvordan enkeltmennesket selv oppfatter sin situasjon og kartlegge den enkelte behov utfra sitt perspektiv og kulturelle kontekst.

Barnevernsfaglig arbeid er basert på kunnskap om barns levekår, forskjellige risikofaktorer i barnets liv samt ulike konsekvenser og utfordringer som er involvert i disse omstendigheter. Når det gjelder minoritetsetniske barn trengs det også kunnskap om mulige utfordringer som oppstår arbeidet minoritetsetniske familier, kunnskap om bruk av tolk og hvordan man kan kommunisere gjennom tolk.

Forfatterne viser til viktigheten av å forstå menneskeheten fra dages globaliserte samfunnet, ikke kun å forstå menneskeheten fra norsk synspunkt. Etniske minoritetsfamilier ønsker som oftest å beholde normer og verdier de har fra sine hjemland, noe som har påvirkninger på familiens tilværelse i Norge. Det er derfor viktig at sosialarbeidere som arbeider med etniske minoritetsfamilier legger vekt på å anerkjenne og inkludere forskjellig perspektiver, på globalt nivå.

Publikasjon 4: Berg, B. & Paulsen, V., 2021

Møter mellom minoriteter og barnevernet Kapittel 2. «Myter og realiteter – innvandreres møte med barnevernet». Publikasjonen er en antologi og er utgitt av Universitetsforlaget. Berit Berg og Veronika Paulsen er redaktører av antologien.

Antologien er basert på et forskningsprosjekt med tittelen «Myter og realiteter» om møter mellom barneverntjenesten og innvandrerbefolkningen. Formålet med forskningsprosjektet er å bidra til at minoritetsperspektivet i større grad integreres i barnevernsarbeid. Forskningsprosjektet består av tre deler som synliggjør utfordringer i samarbeidet mellom minoritetsfamilier og barnevernet og hvordan kan disse utfordringene forstås og fortolkes. Publikasjonen viser til hva kulturelle -og språkforskjeller innebærer og hvordan de bør forstås. Videre tar publikasjonen for seg barnevernstiltak overfor barn med innvandringsbakgrunn og kommunikasjon mellom etniske minoritetsfamilier og barnevernstjeneste .

Publikasjonen viser til forskjeller mellom minoriteter og resten av befolkning når det gjelder barnevernstiltak. Det vises til at barn med innvandrerbakgrunn er overrepresentert når det gjelder hjelpetiltak, ikke omsorgsovertakelser. Hjelpetiltakene omfatter både råd, veilednings og økonomiske tiltak. Det rapporteres også at flyktninger er de som har størst behov til hjelpetiltak.

Videre argumenterer forfatterne for at møte mellom minoritetsetiske familier og barnevernet må forstås ut to sentrale påstander. Den ene er at møtet må forstås som noe relasjonelt, hvor forklaring på det utfordrende samarbeidet må søkes hos begge partene. Den andre er at møtet må forstås ut fra flere faktorer. Disse faktorene er (1) minoritets relaterte faktorer, (2) levekårsfaktorer og (3) flyktnings relaterte faktorer. Publikasjonen viser at utfordringer som oppstår i møte mellom barnevernet og etniske minoritetsfamilier, er knyttet til både informasjonsmessige, språklige, relasjonelle og kulturelle faktorer. Dette understreker viktigheten av økt kulturkompetanse og kultursensitivitet hos yrkesutøverne.

5. Drøfting av funn

Dette kapitlet vil belyse forskjellige sider ved problemstillingen, basert på de fire vitenskapelige publikasjonene. Drøftingen er delt inn i ulike overskrifter som vil peke på de sentrale momenter i kildene for å svare på oppgavens problemstillingen.

5.1. Etnisk minoritetsfamiliers frykt og mistillit kan fører til et utfordrende møte

Studien til Fylkesnes et al. (2015, s. 80) belyser foreldrenes oppfatninger av barnevernet, hvor frykt og mistillit til barnevernet var et fellestrekk hos informantene. Artikkelen viser til at frykten for barnevernet ikke er basert på foreldrenes egne negative erfaringer, men til andres oppfatninger som er vanlige blant minoritetsgrupper generelt. Det finnes ikke en barneverntjeneste i alle land, og kunnskapen innvandrere har om norske barnevernet er begrenset (Ali, 2015, s.149). Derfor preges for-forståelsen og kunnskapen om barneverntjenesten av representasjoner som er basert på andres oppfatninger samt medieoppslag. Representasjonene som ble gjentatt i intervjuene var «barnevernstjenesten bare tar barn», «barnevernet går ikke i dialog med foreldre» og «Barnevernet diskriminerer» (Fylkesnes et al., 2015, s. 80).

«Folk rangerer [barnevernet] veldig ned. [...] For de tror, egentlig [at] de bare tar barn fra familier» (Informant i Fylkesnes et al., 2015, s. 88).

Slike representasjoner gir møtet et svakt grunnlag for å opparbeide et godt relasjon som leder til et vellykket samarbeid mellom barnevernet og etniske minoritetsfamilier (Fylkesnes et al. 2015, s. 80 og 88). Rugkåsa et al, (2017, s.11) mener at respekt og forståelse for etniske minoritetsfamiliers faktiske situasjon er en avgjørende faktor for å skape tillit som trengs for å etablere et godt samarbeid. Noe som underbygges av Berg & Paulsen(2021, s.23), hvor forfatterne peker på at møte mellom barnevernet og minoritetsfamilier må forstås som noe relasjonelt. Det betyr at forklaring på mistillit bør søkes hos begge partene I den sammenheng er det viktig at sosialarbeiderne utøve en arbeid som er preget av refleksiv posisjon (Rugkåsa et al. ,2017, s. 11).

Det som også er bidrar til den spredning av frykt for barnevernet, er oppslag i media som påvirker minoritetsbefolkningen syn på barnevernet, og det utfordrende samarbeidet. Medieoppslag kritiserer barnevernet for å gripe inn oftere overfor minoritetsfamilier enn overfor etnisk norsk familier (Berg & Paulsen, 2021, s.12). Selv om statistikker fra SSB og Bufdir tyder på at overrepresentasjonen av innvandrere i barnevernet er i form av hjelpetiltak,

ikke form av omsorgsovertakelser, gir media et feilaktig bilde av overrepresentasjonen (Bufdir, 2020). Slike myter kan hindre utviklingen av godt samarbeid. På den ene side kan dette føre til mer frykt for barnevernet i minoritetsmiljøet. På den andre side kan dette påvirke sosialarbeidernes vurderinger av enkeltsaker ved at man enten vegrer seg imot å forta omsorgsovertakelse av frykt å skape forskjellsbehandling eller ved at en har forstillinger om innvandrersfamilier som gjør at man raskere griper inn (Berg & Paulsen, 2021, s.32).

På bakgrunn av dette regnes feiloppfatninger om barnevernsarbeid som en viktig grunn til frykten for barnevernet. Et annen grunn til frykten for barnevernet er mangel på kunnskap om barnevernsarbeid. Fylkesnes et al., (2015, s. 91) illustrerer hvordan mangel på informasjon fra barnevernet bidrar til å forsterke frykten og mistilliten blant etniske minoritetsfamilier. Informanter tolker mangel på informasjon og opplæring om barnevernsarbeid som om barnevernet har skjulte intensjoner, og omtaler dette som diskriminering. Til tross for dette viser Fylkesnes & Netland (2012, s. 228) at barnevernet gir tilstrekkelige informasjoner på en åpen, enkel og forståelig måte om barnevernets arbeid og myndighet.

Det er ikke bare minoritetsfamilier som ikke har nok kunnskap om barnevernet. Også barnevernsarbeider på sin side ikke har tilstrekkelig kunnskap om minoritetsfamilier, noe som påvirker deres kompetanse i å arbeide på en god måte med minoritetsfamilier (Rugkåsa et al., 2017, s. 11). For at begge partene skal ha tilstrekkelig kunnskap om hverandre, er det viktig at barnevernsarbeidere skaper rom for dialog med minoritetsfamiliene. Det å ikke gå i dialog med etniske minoritetsfamilier kan bidra til å skape eller forsterke frykten (Fylkesnes et al., 2015, s.89). Dette betyr at forelders synspunkter ikke tas i betraktning i barnevernets beslutningsprosesser og dermed opplever minoritetsforeldre at de blir usynliggjort. Dette ses i lys av Honneth krenkelser i solidaritetsfæren. Å behandle folk som ikke-eksisterende er en form for krenkelse og er i strid med solidaritet. Denne usynliggjøringen av etniske minoritetsfamilier og deres meninger, egenskaper og ressurser kan skade deres identitet og skape negative følelser (Ellingsen & Skjefsrød, 2015, s. 100-101). Derfor fremmer Honneth viktigheten av å opparbeid en relasjon som baserer seg på respekt og anerkjennelse for andres meninger, ressurser og kultur for å forebygge negative følelser. Honneth teori viser hvordan mangel på varme og forståelse i relasjoner truer menneskers selvtillit, og derfor føles som krenkende. Dette underbygges også av Fylkesnes et al., (2015, s. 83) som viser til flere forskninger som har konkludert at relasjonelle aspekter som opplevelse av å bli møtt med

empati og varme, er sentralt for å sikre at samarbeidet med barnevernet oppfattes som vellykt og hjelpsomt av minoritetsfamilier. Også Berg & Paulsen (2021, s.32) fremmer viktigheten av å opparbeid en trygg relasjon som er en forutsetning for å skape tillit og forebygge frykt. Det er fordi frykt og mistillit er viktig grunner som gjør at minoritetsfamilier avverger seg å kontakte med barnevernet, eller takker nei til bistanden som tilbys.

Ordet «barnevern» skaper ifølge Fylkesnes et al, (2015, s.82) negative følelser hos informanter som frykt, noe som er en utfordring i seg selv. Dette forsterker viktigheten av at sosialarbeiderne intoner seg etter den andres oppfattelse av situasjonen for å kunne skape et godt samarbeid. Inntonning er en todelt prosess, hvor første delen handler om at sosialarbeideren skal jobber aktivt med å sette seg inn i den andres situasjon. Det vil si at sosialarbeiderne skal forsøke aktivt å forstå hvilke bekymringer, spørsmål og følelser klienter kan ha. Den andre delen handler om at sosialarbeiderne skal være bevisste på sine egne følelser, holdninger og verdier som kan påvirke samarbeidet(Fylkesnes et al., 2015, s.82). Dette viser til betydning av økt kunnskap om frykt og negative følelser som brukerne har og hvordan slik kunnskap kan føre til økt kultursensitivitet og forbedre kommunikasjon. Økt kunnskap om ulike kulturelle faktorer som har stor betydning og innvirkning menneskers liv er avgjørende også for et godt samarbeid med etniske minoritetsforeldre (Berg & Paulsen,2021, s.25). Dette kan ses i samsvar med begrepet «person i situasjon» som innebærer at en må rette søkelys på både brukeren og hans eller hennes kontekst. Derfor trenger sosialarbeiderne å ha et helhetssyn av personen og dets kontekst (Levin, 2015, s. 36-38). Å anerkjenne en persons situasjon, å se fra den andres perspektiv bidrar for det første til forstå og handle ut fra andres forutsetninger. For det andre kan dette bidrar til å danne retningslinjer for hvordan forholdet utvikler seg basert på alle parter forståelse av situasjonen (Ellingsen & Levin, 2015, s. 117). Noe som kan fører til å skape tillit som leder til godt samarbeid.

5.2. Kultursensitivitet og kulturkompetanse påvirkninger på samarbeidet

Sosialarbeidere opplever at arbeid med minoritetsetniske familier krever en bestemt type kunnskap og ferdigheter, definert som kulturkompetanse (Rugkåsa et al., 2017, s. 77). Weele & Fiecko (2020, s.127) peker på at manglende kulturkunnskap kan føre til feilvurderinger. Forfatterne viser til statikk og rapport fra Bufdir og Helsetilsynet som bekrefter mangel på

kulturkompetanse i barnevernsarbeid . I tillegg peker Berg & Paulsen (2021) på behovet for økt kulturkompetanse i barnevernet. Økt kulturkompetanse fører til kultursensitivitet. Berg & Paulsen(2021,s.96) forklarer kultursensitivitet som «om å være sensitiv i møte med mennesker med annen kulturell bakgrunn enn en selv, uavhengig av hvor bredt eller snevert man definerer begrepet kultur. Berg & Paulsen (2021) fremmer betydning av økt kultursensitiv i møte etniske minoritetsfamilier på en kultursensitiv måte. Det vil si at sosialarbeiderne trenger ekstra kunnskap om forskjellige faktorer som påvirker menneskers liv, noe som er veldig viktig for et vellykt samarbeid. Javo (2010,s.191) hevder at det trenges kunnskap om barneoppdragelse, atferdsproblemer i ulike kulturer, og kompetanse om interkulturell kommunikasjon for å sikre en effektivt og profesjonelt arbeid med etniske minoritetsfamilier. Dette underbygges av Berg & Paulsen (2021).

Kulturkompetansediskursen blir likevel kritisert av mange forskere, og ansett som unødvendig for å arbeide med forskjeller (Rugkåsa et al., 2017, s.80).Argumentasjon går ut på at kulturkompetanse diskursen er basert på essensialistisk forståelse av kultur, og brukes som et verktøy for å ta kontroll over kulturelle minoriteter for institusjonelle formål(Adital Ben-Ari & Roni Strir, 2010: referert i Rugkåsa et al., 2017, s.80). I tillegg menes det at forestilling om å ha kompetanse på andre mennesker kan føre til at de objektiviseres. Det betyr at de blir sett som representanter for en kulturell kategori og ikke som mennesker med individuelle behov(Dean,2001: referert i Rugkåsa et al., 2017, s.80). Dette kan fører til feil handling fordi man tror at han forstår den andre, og på den måten behandler brukerne i henhold til kunnskapen og ikke som hvem de er (Rugkåsa et al., 2017, s.80-81).

Berg & Paulsen (2021, s.31) kritiserer også kulturkompetanse diskursen og mener at arbeidet med minoritetsetniske familier ikke krever trenger kun kulturkompetanse og kultursensitivitet for å oppnå målet. Det er å ha kunnskap fattigdom, migrasjon, marginalisering sosiale problemer, språk utfordringer og økonomiske situasjon, er også avgjørende i møte med etniske minoritetsfamilier. Dette ses i sammenheng med person i situasjon, hvor man ser på både personen og hans kontekst. Det vil si at det er viktig å ta hensyn til alle ulike faktorer som påvirker ens sitasjonen, ikke fokuserer bare på én dimensjon (Levin, 2015, s. 36-38).

Weele & Fiecko (2020, s.127) viser imidlertid til at kulturkompetanse og kultursensitivitet er veldig viktig og avgjørende når man skal foreta en faglig vurdering. De argumenter for at

manglende kulturkompetanse og lite kultursensitivitet har betydelig påvirkning på faglige vurderinger som er spesielt skadelige i fylkesnemnd saker. Dette kan påvirke negativt rettssystemets troverdighet. Det er derfor de siste fem årene blitt et krav om at kulturelle drøftinger i rettens mandater øker. Samtidig viser Berg & Paulsen (2021, s.24-25) til den nye barnevernloven som tar sikte på å utøve en større forståelse for kulturelle forskjeller og tar hensyn til dette i vurderinger av saker. Det vil si at rettslige rammer og prinsipper er likevel et sikkerhetsnett for å hindre feilvurderinger.

Det er viktig å ta hensyn til kultur, men det er også viktig å være bevisst på hvordan kulturelle forskjeller forstås og kommer til uttrykk. Både overfokus på kultur og ignorering av kulturelle aspekter kan føre til flere utfordringer i samarbeidet mellom etniske minoritetsfamilier og barnevernet. Overfokusering på kultur kan ses i sammenheng med kulturell relativistisk tilnærming, og kan føre til det som kalles kulturell relativisme (Skytte, 2019, s.22). Kulturell relativisme har to aspekter. På den ene siden fokuserer kulturell relativisme på å forstå mennesket synspunkter og handlinger på grunnlag av det enkelte menneskes egne kulturelle premisser (Skytte, 2019, s. 22). Kulturell relativistisk holdning innebærer evnen til å kunne ignorere ens egen kultur, og de ubevisste hindringene som dette bringer (Javo, 2010, s. 51). På den andre siden risikerer man å se bort fra alvorlige bekymringer av minoritetsforelders omsorgsevner, eller lovbrudd som for eksempel fysisk avstraff ved å skyldes på kulturforskjeller (Berg & Paulsen, 2021, s.25). Weele & Fiecko (2020, s.142) hevder at bagatelliseringen av kulturforskjeller sjeldent oppstår, men viser samtidig til at årsaken kan være at sosialarbeidere kan ha dårlig samvittighet for å være norsk, hvorpå man overkompenserer og unnskylder ukultur. Dessuten vil sosialarbeidere ikke fremstå som lite kultursensitiv og vegrer seg for å vurdere noe som ikke godt nok, som for eksempel barn som ikke deltar på medstudentenes bursdager eller blir isolert fra sine jevnaldrende som en «kultur».

Omsorg som ikke er god nok også vurderes på grunnlag av evolusjonistisk kulturforståelse (Skytte, 2019, s. 20; Berg & Paulsen, 2021, s.25). Det er viktig at sosialarbeiderne ikke legger kulturforskjeller for lite vekt slik at havner i en etnosentrisk praksis (Berg & Paulsen, 2021, s.25). En etnosentrisk praksis referer til at man bruker sin egen kulturs verdier og normer som målestokk og vurderer andres kulturer opp mot dette, uten å reflektere over gyldigheten av disse

normene og verdiene i andre samfunnsformer (Jávo, 2010, s. 50). Ifølge Weele & Fiecko (2020, s.132-133) kan slik praksis fører også til feilvurderinger. De hevder i sin artikkel at dersom foreldrene ikke kommuniserer med barnet verbalt under samværet, fortolkes det som svak emosjonell omsorgsevne. I noen kulturer kan emosjonell omsorg komme til uttrykk gjennom kroppslig kommunikasjon eller intensiv skoleoppfølging. Verbal kommunikasjon er ikke den eneste formen for å se barnets behov og følelser. Ifølge Kaya (2010, s.36) finnes det mange måter å gjøre ting på. Det tyder på at balanse er avgjørende for en god yrkesutøvelse, særlig i arbeid med minoritetsfamilier som har et annet kultur og et annet syn på barneoppdragelse.

5.3 Kulturell analyse

Weele & Fiecko (2020, s.128) fremmer viktigheten av kulturell analyse, og at manglende evne til å foreta kulturelle analyser kan være en utfordring for samarbeidet. Kulturelle analyse anses som et verktøy for å forsterke gyldigheten av faglige vurderinger. Dette underbygges av Rugkåsa et al., (2017, s.11-12) som omtaler dette som en refleksiv praksis, der en undersøker hvordan konkrete forhold påvirker menneskets liv, altså undersøker helheten i menneskers livsverden. En refleksiv praksis referer til sosialarbeiderne som forsøker å undersøke hvordan menneskets kulturelle bakgrunn påvirker deres handlinger og holdninger. Dessuten referer refleksiv praksis til sosialarbeiderne som er bevisste på hvordan deres sosialarbeidernes egne verdier og holdninger kan påvirke måten de møter andre mennesker på. Fylkesnes et al., (2015, s. 82) hevder at en refleksiv posisjon er en avgjørende del i inntonings-prosessen. Økt kunnskap om dette vil bidra til å forstå andres handlinger ut fra deres faktiske situasjon, og deres kulturelle kontekst (Rugkåsa et al., 2017, s.12).

Rugkåsa et al., (2017, s.12) omtaler også dette som en kontekstuell tilnærming som tar sikte på å undersøke hvordan mennesker er påvirket av og i samspill med komplekse individuelle, kulturelle og strukturelle relasjoner. Dette ses i sammenheng med «person i situasjon», hvor man ser samspillet mellom individet og dets omgivelser for å danne seg et helhetsperspektiv av situasjonen til etniske minoritetsfamilier (Levin, 2015, s. 38). Berg & Paulsen (2021) på sin side hevder at økt kunnskap om hvordan forskjellige faktorer påvirker menneskelivet vil sikre kvaliteten på faglige vurderinger.

Fylkesnes et al., (2015, s. 81) reiser spørsmål om sosialarbeidere tar hensyn til kulturelle forskjeller i sine faglige vurderinger. Mange foreldre opplever at de ikke blir møtt med forståelse for verdiforskjeller i oppdragelse. Weele & Fiecko (2020, s. 128) viser at kunnskap om kulturelle forskjeller er viktig når det gjelder observasjoner i ulike situasjoner og avgjørende for å kunne foreta en faglig vurdering. Hva som fører til velfungerende barn og hva som er til barnets best er avhengig av ens kulturelle rammeverk, noe som kan være en utfordring i seg selv. (Berg & Paulsen, 2021, s. 25-26; Weele & Fiecko, 2020, s.128). Kulturelle forskjeller og kulturell bakgrunn har en betydelig innvirkning på oppdragelse (Rugkåsa et al., 2017). Dette bør imidlertid ikke være et hinder, da kulturelle forskjeller alltid bør tas i betraktning når man vurderer barnets beste (NOU: 2016:16, s.16). Likevel indikerer Weele & Fiecko (2020, s. 128) at sosialarbeiderne fokuserer tungt på former for omsorgspraksis istedenfor oppdragerpraksisens resultat, noe som igjen fører til feil vurderinger. Weele & Fiecko (2020, s.131) viser også gjennom mange eksempler at godt foreldreskap blir koblet til norske normer, verdier og praksiser. I norsk kultur brukes lek for å bygge relasjon mellom barn og foreldre, mens i andre kulturer trenger ikke lek å være en viktig del av foreldre–barn-relasjonen. Relasjonen i andre kulturer bygges ved at foreldrene og barn skal «være sammen» og delta sammen i hverdagslige aktiviteter. Mangel på lek mellom barn og foreldre kan fortolkes som alvorlig mangel ved foreldrenes omsorgspraksis (Weele & Fiecko, 2020, s.131).

Sosialarbeidernes sine oppfatninger om hva gode foreldre er og hva som er god omsorgspraksis, tvinger etniske minoritetsforeldre til å opptre på bestemte måter (de los Reyes og Mulinari, 200; Hennem, 2010; Vagli, 2009, referert i Rugkåsa et al., 2017, s. 29). Når sosialarbeiderne anvender majoritetssamfunnets kultur som målestokk for hva som er best for barn og hva som er god omsorg, driver de en etnosentrisk praksis (Jávo, 2010, s. 50). Basert på evolusjonistisk kulturforståelse er sosialarbeiderens rolle å frigjøre barn og foreldre fra laverestående kulturers syn på barneoppdragelse og familieliv (Skytte, 2019, s. 21). Slik kulturforståelse danner et dårlig utgangspunkt for samarbeidet. Derfor anses kulturanalyse som et viktig virketøy hvor en arbeider ut fra alternative hypoteser og vokter seg for egne biaser i utredninger. Ved bruk av kulturanalyse bruker en tid og systematisk kartlegging av den andres intensjoner og ståsted, noe som er viktig for et vellykket samarbeid (Weele & Fiecko,2020, s.128). Rugkåsa et al., (2017, s.13-14) på sin side mener at sosialarbeiderens evner å forstå forskjellige perspektiver med

hensyn til det flerkulturelle samfunnet vi lever i, på et globalt nivå er et sentralt moment for vellykt samarbeidet.

Kulturbakgrunn er en av flere dimensjoner som spiller inn i minoritetsfamilier situasjon. Ifølge Berg & Paulsen (2021) er språk, livssyn, nettverk, økonomiskstatus og manglende informasjon om barnevernet faktorer som har betydelig påvirkninger både på minoritetsfamiliers situasjon og på samarbeidet med barnevernet. For å komme i posisjon til kontekstuell tilnærming, er det viktig å ta hensyn til alle disse dimensjonene. Et nettverk er nødvendig for mestring, tilhørighet og sosial integrasjon. Siden minoritetsfamilier er nye i landet, har de et lite nettverk. Dette får dem til å miste uformell informasjon som bidrar til et mer nyansert bildet av barnevernet. På bakgrunn av dette kan etablering av arenaer hvor minoritetsfamilier kan tilegne seg opplysning om barneverntjenesten være et godt tiltak for å bekjempe myter (Berg & Paulsen, 2021, s.27).

5.4. Språkets påvirkning på møte mellom etniske minoritetsfamilier og barnevernet

Språk er også en dimensjon som spiller inn i minoritetsfamiliers situasjon og kan være en utfordring for samarbeidet mellom minoritetsfamilier og barnevernet. Berg & Paulsen (2021, s.33) mener at språk kan hindre at informasjon når frem til minoritetsfamilier og det er ofte stor avstand mellom det som formidles og det som oppfattes. Dersom minoritetsfamilier ikke får tilstrekkelig og forståelig informasjon, kan dette lede til kollektiv krenkelse av etniske minoritetsfamilier. Det er fordi de blir nektet rettigheter eller diskrimineres ifølge Honneth anerkjennelsesteori (Ellingsen & Skjefsrad, 2015, s. 100).

Språk er nøkkelen til en god kommunikasjon som er viktig for å etablere en god relasjon, som igjen er avhengig av tillit. Derfor kan misforståelser som oppstår i forbindelse med språk og bruk av tolk også føre til utfordringer i samarbeidet. Likevel kan tillit og en god relasjon bidra til å redusere utfordringer som oppstår på grunn av språkforskjeller. Men det kan samtidig være utfordrende å fange opp misforståelser og feiltolkninger når begge parter ikke behersker det samme språket (Berg & Paulsen, 2021, s.31-33). Misforståelser kan forsterke frykten for barnevernet og føre til mistillit. På bakgrunn av dette er det viktig å øke sosialarbeidernes kunnskap om bruk av tolk. Bruk av tolk er en juridisk rettighet og skal benyttes når det er behov

til det. Berg & Paulsen viser til at barnverntjenester med høy innvandrerandel er bevisst på bruk av tolk, mens mindre barneverntjenester mangler rutiner og mener at bruk av tolk er vanskelig og tidskrevende (Berg & Paulsen, 2021, s.31-33). Likevel kan bruk av tolk med lav kompetanse føre til sammenbrudd i kommunikasjonen mellom sosialarbeideren og minoritetsfamilier (Weele & Fiecko, 2020, s.139). Fra 1. januar 2022 er bruk av tolk i offentlig sektor regulert i en egen lov som går ut på at offentlige organer har plikt til å bruke kvalifisert tolk for å yte en etisk forsvarlig tjeneste (Tolkeloven,2021, §1). Å la være å benytte tolk kan føre til krenkelse av etniske minoritetsfamilier i den rettslige sfæren fordi de fratras rettigheter ifølge Honneth's anerkjennelsesteori (Ellingsen & Skjefsrød, 2015, s. 100-101).

Møtet med barnevernet er en utfordring i seg selv fordi det ofte tar opp sensitive temaer, som er vanskelig å snakke om med ukjente personer (Weele & Fiecko, 2020, s.139). Berg & Paulsen (2021, s. 26) underbygger dette og hevder at norskkunnskap kan være spesielt vanskelig i stressende situasjoner. Dessuten mener Weele & Fiecko(2020, s.131) at spørsmålene som benyttes i intervjuer har et vanskelig språk og ikke tilpasset ulike kulturer, noe som fører til feilvurderinger som er basert på kulturforskjeller. Ifølge Berg & Paulsen (2021) er økt kunnskap om hvordan forskjellige faktorer påvirker minoritetsfamiliers vil sikre kvaliteten på faglige vurderinger. Kunnskap om språkforskjeller og bruk av tolk er an av faktorene som spiller rolle på minoritetsfamiliers liv.

6. Avslutning

I denne oppgaven og ved hjelp av tidligere vitenskapelige publikasjoner har jeg studert noen av utfordringene i samarbeidet mellom barneverntjenesten og minoritetsfamilier med ulike etniske og kulturelle bakgrunn? og hvordan kan sosialarbeiderens kulturkompetanse og kultur sensitivitet påvirker samarbeidet. Samarbeidet mellom etniske minoritetsfamilier og barnevernet har vist seg å være komplekst, hvor det er mange faktorer som spiller en rolle på det utfordrende samarbeidet.

Forskning viser at minoritetsfamilier sine erfaringer i møte med barneverntjenesten er preget av frykt og mistillit, noe som hindrer etniske minoritetsfamilier å søke hjelp når de trenger det. Forskningen peker også på årsakene som har bidratt til denne frykten, som innebefatter både feiloppfatninger om barnevernsarbeid, manglende kunnskap om barnevernstjeneste og medieoppslag. Manglende kunnskap om barnevernets arbeid, manglende sosiale nettverk, samt ulike syn for barnets beste, oppdragelse og barnesyn kan også årsakene til noen av utfordringene. Dette avhenger av kulturell bakgrunn så vel som andre faktorer.

Språk og kultur er viktige faktorer i mellommenneskelige møter. Både språklige og kulturelle forskjeller skaper utfordringer i møte mellom etniske minoritetsfamilier og barnevernstjenesten. Økt kulturkompetanse og kultursensitivitet anses som avgjørende faktorer for å møte utfordringene og unngå ulike fallgruver som ble presentert i oppgaven. Kunnskap om barneoppdragelse i forskjellige kulturer, kunnskap om bruk av tolk samt kompetanse om interkulturell kommunikasjon er avgjørende for faglig og effektivt arbeid med etniske minoritetsfamilier. Publikasjoner viser imidlertid at kulturkompetanse og kultursensitivitet både kan fremme og hemme samarbeidet med etniske minoritetsfamilier. Det er fordi da man legger for mye eller for lite fokus på kultur. Ved å legge stor vekt på kultur har en gjennom en relativistisk kulturforståelse sett hvordan en kan står i fare for å skygge over alvorlige bekymringer av minoritetsforelders omsorgsevner, eller lovbrudd som for eksempel fysisk avstraff ved å skylde på kulturforskjeller. Ved å legge for lite vekt på kultur har en gjennom en evolusjonistisk kulturforståelse sett hvordan sosialarbeiderne står i fare for å utøve en etnorisk praksis når de ser bort fra kulturelle forskjeller. Både overfokus på kultur og ignorering av

kulturelle aspekter fører til flere utfordringer i samarbeidet mellom etniske minoritetsfamilier og barnevernet.

For at sosialarbeiderne skal være i stand til å utvikle en mer kultursensitiv praksis er det viktig at de foretar kulturelle analyser og tar en refleksiv posisjon. Evnen til reflektere over egne verdier og holdninger bidrar til å øke bevisstheten på det som påvirker våre handlingsrom, og bidrar til at etniske minoritetsfamiliers situasjon fremstår tydeligere. Noe som bidrar til å få et helhetlig bilde og mer nyansert forståelse for etniske minoritetsfamiliers situasjon og de forskjellige faktorer som påvirker deres liv. Dette er igjen avgjørende for å danne en kontekstuell situasjonsforståelse og som er viktig for å forstå personen ut fra hans situasjon og kontekst. Med fokus på personen i situasjonen legger man vekt ikke bare på kulturelle aspekter, men også på de ulike faktorene som spiller inn på situasjonen. Dette bidrar til å få et helhetsbilde og en breiere innsikt i kompleksiteten i problemet.

I oppgaveprosessen har jeg fått en dypere forståelse av de ulike utfordringer en kan møte i arbeid med etniske minoritetsfamilier. Jeg har blitt mer bevisst på hvordan kulturkompetanse, kultursensitivitet og kulturforskjeller kan påvirke samarbeidet. Sosialt arbeid er et felt som omfatter både utfordringer og muligheter. Man blir gjerne aldri helt ferdig utlært, særlig i arbeid med mennesker og i et samfunn som stadig utvikler seg. Jeg er veldig engasjert til å ta det jeg har læret av publikasjoner og teorier med meg i yrkespraksis.

7. Kildeliste

Athar, A. (2015). *Et flerkulturelt barnevern?* Tidsskriftet Norges Barnevern, 92(2), 148-150.

Hentet fra: <https://doi.org/10.18261/ISSN1891-1838-2015-02-07> *3 sider

Aveyard, H. (2019). *Doing a literature review in health and social care: a practical guide* (4th ed. ed.)

Berg, B. (2015). Velferd og migrasjon – sosialt arbeid i et flerkulturelt samfunn. I I. T. Ellingsen, I. Levin, B. Berg, & L. C. Kleppe (red.), *Sosialt arbeid: En grunnbok* (ss. 244-258). Oslo: Universitetsforlaget

Berg, B., & Paulsen, V. (2021). *Møter mellom minoriteter og barnevernet*. Universitetsforlaget. *189 sider.

Berg, B., Ellingsen, I. T., Levin, I. & Kleppe, L. C. (2015). Hva er sosialt arbeid? I I. T. Ellingsen., I. Levin., B. Berg & L. C. Kleppe (Red.). *Sosialt arbeid: en grunnbok* (s.19 – 35). Oslo: Universitetsforlaget

Berg, B., Paulsen, V., Midjo, T., Haugen, G. M. D., Garvik, M., & Tøssebro, J. (2017). *Myter og realiteter: Innvandreres møter med barnevernet*. *130 sider.

Brodtkorb, E., & Rugkåsa, M., (2015) *Utfordringer for sosialt arbeid i dag., .* I I. T. Ellingsen, I. Levin, B. Berg, & L. C. Kleppe (red.), *Sosialt arbeid: En grunnbok* (s.299-313). Oslo: Universitetsforlaget

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. (2020). *Barnevernstiltak til barn med innvandrerbakgrunn*. Hentet 2022, 02 fra:
https://www.bufdir.no/Statistikk_og_analyse/Barnevern/Barnevernstiltak_blant_barn_med_ulik_landbakgrunn/

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (2021). *Begreper og kunnskapsgrunnlag*. Hentet fra:
https://bufdir.no/Statistikk_og_analyse/Etnisitet/begreper_og_kunnskapsgrunnlag/

Bunkholdt, V., Kvaran, I. (2015). *Kunnskap og kompetanse i barnevernsarbeid*. (1 utgave) Gyldendal Akademisk.

Dalland, O. (2017). *Metode og oppgaveskriving*. (6 utgave). Gyldendal Akademisk. * **267 sider**.

Ellingsen, T. I., & Skjerfstad, S. N. (2015). Annerkjennelse, myndiggjøring og brukermedvirkning. I I. T. Ellingsen, I. Levin, B. Berg, & L. C. Kleppe (red.), *Sosialt arbeid: En grunnbok* (ss. 97-111). Oslo: Universitetsforlaget

Fylkesnes, M. K. & Netland, M. (2012). *God praksis i møte med etniske minoritetsfamilier i barnevernet; saksbehandlers og foreldres erfaringer*. Tidsskriftet Norges Barnevern, 89(4), 221-235. Hentet fra: <https://www-idunn-no.ezproxy.uis.no/doi/pdf/10.18261/ISSN1891-1838-2012-04-02> ***16 sider**

Fylkesnes, M. K., Iversen, A. C., Bjørknes, R. & Nygren, L. (2015). *Frykten for barnevernet. En undersøkelse av etniske minoritetsforeldres oppfatninger*. Tidsskriftet Norges Barnevern, 92(2), 81-96. Hentet fra: <https://doi-org.ezproxy.uis.no/10.18261/ISSN1891-1838-2015-02-02> ***17 sider**

Javo, C. (2010). *Kulturens betydning for oppdragelse og atferdsproblemer: transkulturell forståelse, veiledning og behandling*. Universitetsforlaget. **Kap 1. fra s.13- 54 og Kap 5. fra s.153-191. *79 sider.**

Kaya, M. S., Høgmo, A. & Fauske, H. (2010). *Integrasjon og mangfold: utfordringer for sosialarbeideren*. Cappelen Damm * **Innledning 49 sider**

Kipperberg, E. (Red.). (2015). *Når verden banker på: Nye utfordringer for profesjonsutøvelse*. (1 utgave). Fagbokforlaget. ***55 sider**

Levin, I. (2015). Sosialt arbeid som spenningsfelt. I I. T. Ellingsen, I. Levin, B. Berg, & L. C. Kleppe (red.), *Sosialt arbeid: En grunnbok* (s. 36-46). Oslo: Universitetsforlaget.

Levin, I., Ellingsen, I. T. (2015). Relasjoner i sosialt arbeid.? I I. T. Ellingsen., I. Levin., B. Berg & L. C. Kleppe (Red.). *Sosialt arbeid: en grunnbok* (s.112 – 124). Oslo: Universitetsforlaget

NOU 2016:16 (2016). *Ny barnevernlov- Sikring av barnets rett til omsorg og beskyttelse*. Oslo: Barne- og likestillingsdepartementet. Hente fra:
<https://www.regjeringen.no/contentassets/53164b1e70954231b2a09d3fdec1888b/no/pdfs/nou201620160016000dddpdfs.pdf> ***39 sider**

O’Leary, Z. (2004). *The essential guide to doing research*. London: SAGE. * s **76-83, 8 sider.**

Paulsen, V., Mohammad, Y.,(2021). Akutt flyttinger blant barn med innvandrerbakgrunn. I Berg, B., & Paulsen, V.,(Red). *Møter mellom minoriteter og barnevernet*(s.82-97). Universitetsforlaget.

Skytte, M. (2019) *Etniske minoritetsfamilier og sosialt arbeid* (3 utgave). Gyldendal. * **29 sider**

Statistisk sentralbyrå. (2022). *Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre*. Hentet fra <https://www.ssb.no/befolkning/innvandrere/statistikk/innvandrere-og-norskfodte-med-innvandrerforeldre>

Støren, I. (2013). *Bare søk! : praktisk veiledning i å skrive litteraturstudier*. Cappelen akademisk forl.***71 sider**.

Tolkeloven(2022). *Lov om offentlige organers ansvar for bruk av tolk mv.*(LOV-2021-06-11-79). Lovdata <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2021-06-11-79>

Weele, J.V., & Fiecko, E. M. (2020). *Kulturelle fallgruver i vurderinger av foreldrenes omsorgsevne*. Hentet fra: Tidsskriftet for familierett, arverett og barnevernsrettslige spørsmål, 18(02), 126-147. <https://doi.org/10.18261/issn.0809-9553-2020-02-04> ***22 sider**.

Selvvalgt pensum: * 974 sider